

UGINUĆE PČELA ZBOG VISOKIH TEMPERATURA - KAKO POMOĆI

Posted on 14. siječnja 2014.

Unatrag nekoliko dana svjedoci smo medijskih istupa pojedinih pčelara i stručnjaka koji govore o pomorima pčela apokaliptičnih razmjera u Republici Hrvatskoj ili pak suprotnih izjava koji nerazborito umanjuju značaj već postojećih uginuća. Naime, nesporno je da trenutno zatopljenje ne odgovara pčelinjim zajednicama.

Categories: [Pčelarstvo](#), [Vijest](#)

Pojednostavljeno, visoke temperature su izazvale prirodu te je procvala lijeska, jaglac i druge biljke s kojih pčele marljivo skupljaju pelud. Posljedično, matica unutar pčelinjih zajednica počinje nesti jaja i razvija se leglo. Pri tome pčelinja zajednica troši velike količine rezervne hrane. To samo po sebi ne bi bilo loše da je sada konac veljače ili početak ožujka. No, očekujemo da će se temperature zraka spustiti ispod ništice krajem siječnja ili u veljači što bi u konačnici moglo biti pogubno za određene pčelinje zajednice. Svakako da su najugroženiji oni pčelari koji iz određenih razloga nisu tijekom kolovoza i/ili rujna 2013. godine osigurali svojim pčelinjim zajednicama dovoljne količine rezervne hrane. U brojkama, to iznosi oko 12 do 15 kg meda za košnice s jednim LR nastavkom ili plodište AŽ košnice, odnosno 20-ak kg meda u pčelinjim zajednicama na dva nastavka. Prosječna potrošnja tijekom normalnih zima iznosi oko 1 kg meda mjesečno po pčelinjoj zajednici. Naprotiv, u ovakvim „čudnim“ godinama potrošnja tijekom siječnja se može povećati na 4 do 5 kg pa i više kilograma po pčelinjoj zajednici. Pčelari čije pčelinje zajednice nisu ušle u zimu s dovoljnom količinom rezervne hrane (vijenci meda svega 2 do 3 cm ispod satonoša u siječnju) su prisiljeni stavljati šećerne pogače na satonoše okvira. Takve radnje nazivamo „prihranjivanje iz nužde“ i, nažalost, one ne predstavljaju

garanciju da će se takve gladne pčelinje zajednice održati na životu u slučaju dužeg zadržavanja temperature zraka ispod ništice. Može pomoći i brzinsko preslagivanje krajnjih okvira s medom do okvira s leglom unutar iste zajednice. Izbjegavati stavljanje okvira s medom iz uginulih zajednica u zajednice koje su još na životu. Pčelari koji su tijekom kolovoza i/ili rujna osigurali dovoljne količine rezervne hrane svojim pčelinjim zajednicama, za sada, nisu ugroženi i trenutno ne trebaju poduzimati nikakve radnje u svezi prihrane pčela. Međutim, ako visoke temperature tijekom siječnja i dalje potraju, prihrani iz nužde će vjerojatno morati pribjeći i pčelari koji trenutno nisu ugroženi. Stoga bi bilo poželjno da i takvi pčelari procijene stanje zimskih zaliha hrane u svojim zajednicama tijekom narednih dana i odluče po vlastitoj savjesti o potrebi stavljanja šećerne pogače. Posebice se to odnosi na pčelare koji drže pčelinje zajednice u priobalnom dijelu Istre, Hrvatskog primorja i Dalmacije.

Temperaturne fluktuacije i uginuća pčelinjih zajednica događaju se redovito tijekom zimskih mjeseci od kada postoji pčelarstvo. Prosječni gubici pčelinjih zajednica unatrag nekoliko godina u RH iznose od 10 do 15 % i gotovo su identični gubicima koje prijavljuju njemačke, austrijske, nizozemske ili švicarske kolege. Usporedno, američki pčelari koji imaju vrlo razvijeno pčelarstvo već pet godina uzastopno prijavljuju gubitke veće od 30 %. Valja naglasiti da su spomenuti gubici od 10 do 15 % među europskim pčelarima još uvijek tehnološki prihvatljivi, iako razum govori da bi postotak tih gubitaka trebao biti niži. Svakako treba upozoriti pčelare da izbjegavaju bez potrebe otvaranje košnica kako bi se uvjerali u količinu legla unutar pčelinje zajednice. Gotovo je nevjerojatno da se pojedini pčelari natječu u spoznaji koliko legla imaju u zajednicama tijekom siječnja. To predstavlja nepotrebnu radnju; uznemirava pčelinju zajednicu, rashlađuje leglo, uzrokuje veću potrošnju hrane i predstavlja temelj za prehladu legla i pojavnost vapnenastog legla ili drugih uvjetovanih bolesti. Molimo da se bez potrebe otvaranje košnice ne izjednačava s „prihranjivanjem iz nužde“ kad moramo otvoriti košnicu i poduzeti očajnički potez stavljanjem šećerne pogače kako bi pokušali spasiti gladne pčelinje zajednice ili pak na brzinu utvrditi veličinu mednog vijenca na okvirima.

Također, mnogi pčelari i pčelarske udruge su unatrag nekoliko dana zamoljene da pod hitno ispune upitnik o uginućima pčela i dostave ga u Hrvatsku poljoprivrednu agenciju. Treba podsjetiti da je Hrvatski pčelarski savez (HPS) u suradnji s Veterinarskim fakultetom započeo s organiziranim praćenjem zimskih gubitaka pčela 2006.godine te da je podjednako uspješno taj posao kasnije i sve do danas nastavila Hrvatska poljoprivredna agencija. Uostalom svaka država koja drži do pčelarstva prikuplja podatke o zimskim gubicima pčelinjih zajednica. Primjerice, Švedska ima podatke unatrag 90 godina (od 1924.) o uginućima pčelinjih zajednica. Ispunjavanje upitnika ili anketnog listića je sjajna ideja i treba ju nastaviti. Međutim, ono što izaziva nejasnoće je period i bez potrebna žurnost prikupljanja traženih podataka. U pravilu se takvi podaci traže od pčelara krajem ožujka ili početkom travnja kako bi se dobili točni pokazatelji stvarnog broja uginuća pčelinjih zajednica u hrvatskim pčelinjacima tijekom zime 2013./2014. To je uostalom i stalna preporuka radne grupe „Dijagnostika i monitoring“ unutar radne skupine „COLOSS“ koja je djelovala u okviru europskog COST projekta FA0803 „Prevenција pčelinjih gubitaka“ 2008. do 2012. Skupljanjem i obradom podataka o pčelinjim gubicima u siječnju nećemo dobiti stvaran razmjer uginuća već ćemo ostati na razini neozbiljnih špekulacija koje ne predstavljaju dobar temelj za znanstveno-stručne analize ili traženje moguće pomoći od strane države. Pravovremenim uzimanjem podataka krajem ožujka sigurno ćemo biti pametniji o postotku uginulih zajednica kao i mogućim uzrocima uginuća. Takvi podaci će stručnjacima i znanstvenicima pomoći da tijekom proljeća i ljeta ove godine upozore i usmjere pčelare na važnost pravilnog uzimljanja pčelinjih zajednica u kolovozu odnosno rujnu 2014. Treba podsjetiti da uzroci uginuća mogu biti mnogostruki. Pronalazimo ih u sinergijskom djelovanju **Varooza + „X“**. S time da pod čimbenikom X podrazumijevamo istodobni utjecaj:

- uporabe nove generacije pesticida
- uporabe konvencionalnih pesticida
- međudjelovanja različitih pesticida

- kumulacije „anti-varroa lijekova“ (akaricida) u vosku
- virusnih i drugih uvjetovanih bolesti
- „novih“ bolesti
- novih načina hranidbe pčela
- višestrukog stresa i selidbe pčelinjih zajednica
- globalnog zagrijavanja
- nepravilnog liječenja pčelinjih zajednica/primjene neučinkovitih preparata
- loše pčelarske prakse.

U konačnici treba pohvaliti inicijativu UP „Pčelinjak“ o ispunjavanju upitnika i zabrinutosti o stanju u hrvatskim pčelinjacima. Međutim, datum anketiranja kao i žurnost postupka nisu naj sretnije izabrani, te mogu izazvati nejasnoće i nesporazume kod hrvatskih pčelara. Šira suradnja između pčelara, pčelarskih udruga i znanstveno-stručnih institucija je dobrodošla.

Zlatko Tomljanović, dr. med. vet.
viši stručni savjetnik za pčelarstvo
zlatko.tomljanovic@savjetodavna.hr

Doc. dr. sc. Ivana Tlak Gajger, dr. med. vet.
Sveučilište u Zagrebu Veterinarski fakultet
ivana.tlak@vef.hr